

A sóbálvány

A zarándok így mesélte Szoszisztratosz szerzetes igaz történetét:

– Aki nem járt Szent Szabbász kolostorában, nem mondhatja, hogy ismeri a kétségbeesést. Képzeltetek el egy réges-régi épületet, melynek lábánál a Jordán homoktól sárgálló vize terebint- és szodamai alma-ligetek között csordogál a Holt-tenger felé. Az egész vidéken csak egyetlen pálma koronája magasabb a kolostor falainál. Végtelen magány, amelyet csak nyájukat terelgető nomád pásztorok zavarnak meg egy-egy délután; hatalmas csend, amely mintha a horizontot eltorlaszoló hegycsúcsokból ereszkedne alá. Amikor a sivatag felől fúj a szél, lehetőleg finom homok esik; amikor a tó felől, minden növényt beborít a só. Az alkonyatot és a pirkadatot ugyanaz a szomorúság mossa össze. Csak nagy bűnök vezeklői viselnek el ilyen magányt. A kolostorban misét hallgatni, gyónni lehet. A szerzetesek, akik ma már csak öten vannak, és akik közül a legfiatalabb is elmúlt hatvanéves, könnyű étkekkel – sült datolyával, szőlővel, folyóvízzel, olykor pálmaborral – kínálják a zarándokot. Sosem hagyják el a kolostort, bár a szomszédos törzsek tisztelik őket, ugyanis jó orvosok. Amikor meghal valamelyikük, a folyópart alatti barlangokba temetik őket, a sziklák közé. Ezekben a barlangokban manapság kék galambpárok, a kolostor barátai fészkelnek; korábban – sok-sok éve már ennek – a legelső anakoréták laktak bennük, köztük az a Szoszisztratosz, akinek a történetét elmesélni készülök. Segíts, Kármelhegyi Boldogasszony, ti pedig hallgassatok végig figyelmesen. Amit elmondok, szóról szóra Porphüriosz testvértől hallottam, aki Szent Szabbász egyik barlangjában nyugszik, ahol erényben és bűnbánatban leélt szent életét nyolcvanéves korában bevégezte. Isten fogadja kegyelmébe. Amen.

Szoszisztratosz örmény szerzetes volt, aki a megfeszített hitére újonnan áttért ifjú társaival úgy döntött, hogy a világtól elvonulva fogja leélni életét. A sztiliták szívós fajtájához tartozott. Hosszú sivatagi bolyongás után bukkantak rá az említett barlangokra, ahol megtelepedtek. A Jordán vize, a közösen művelt apró veteményes gyümölcssei fedezték szükségleteiket. Nap-hosszat imádkoztak, és elmélkedtek. A barlangokból felszálló fohászaik ereje tartotta meg az ingatag mennyboltot, amely már-már a bűnös világra szakadt. E számkivetettek, akik testük sajnálatával és koplalásuk kínjaival igyekeztek csillapítani Isten jogos haragját, áldozatukkal számos pestist, háborút és földrengést elhárítottak. A hitetlenek, akik könnyelműen kinevetik a cenobiták bűnbánatát, mit sem tudnak erről. Márpedig az igazak áldozatai és imádságai a mindenség boltozatának zárókövei.

Harminc év önmegtartóztatás és hallgatás után Szoszisztratosz és társai elérték a szentség állapotát. A démon tehetetlenségtől nyűszített a szent remeték lábainál. Ezek aztán egymás után meghaltak, és Szoszisztratosz végül magára maradt. Nagyon megöregedett, összetöpörödött. Szinte egészen átlátszóvá vált. Napi tizenöt órát imádkozott térden állva, több isteni kinyilatkoztatásban volt része. Két galamb-barátja minden délután vitt neki néhány gránátalmamagot, és a csőréből megetette. Kizárólag e magokon élt, mégis kellemes illatot árasztott, mint estefelé a jázminbokrok. Minden év fájdalmas péntekén borral teli aranykupát és kenyeret talált ébredéskor gallyakból rakott ágya fejénél. Fűszeres áldozatuktól leírhatatlan eksztázisba merült. Sosem firtatta, hogyan kerültek oda. Tudta, hogy Jézus urunk meg tudja cselekedni. Teljes odaadással várta a napot, amikor elnyeri az üdvösséget, türte évei múlását. Jó ötven éve egyetlen vándor sem tévedt arrafelé.

Egy reggel azonban, amikor a szerzetes éppen a galambjaival imádkozott, a madarak ijedten rebbentek fel. Egy zarándok állt a barlang bejárata előtt. Szoszisztratosz szent szavakkal üdvözölte, majd egy kancsó friss vízre mutatva pihenésre invitálta. Az ismeretlen mohón ivott, mint akit teljesen elcsigázott a fáradtság. Miután elfogyasztott egy marék szárított gyümölcsöt, amelyet a tarisznyájából vett elő, imádkozott a szerzetes társaságában.

Eltelt hét nap. A vándor elmesélte, hogyan jutott Cézareától a Holt-tenger partjáiig. Elbeszélését egy Szoszisztratosz számára nyugtalanító történettel zárta.

– Láttam az elátkozott városok halottait – mondta egyik este a vendéglátójának. – Láttam a katlanként füstölő tengert. Iszonyattal szemléltem a só-asszonyt, Lót bűnhődő feleségét. Testvérem, az a nő él! Hallottam a nyögését, láttam, ahogy izzad a déli verőfényben.

– Hasonlót ír Juvencus *De Sodoma* című értekezésében – jegyezte meg halkan Szoszisztratosz.

– Ismerem az idevonatkozó passzust – tette hozzá a zarándok. – még kategorikusabban fogalmaz; arra következtetni belőle, hogy fiziológiai értelemben Lót felesége sosem szűnt meg nő lenni. Ugy vélem, irgalmas cselekedet lenne megszabadítani büntetésétől...

– Istennél az igazság! – kiáltotta a remete.

– Jézus vajon nem azért is jött, hogy áldozatával megváltsa a régi világ bűneit? – ellenkezett finoman az utazó, aki láthatólag a szent szövegek tudója volt. – Vagy talán a keresztség nem mossa le egyaránt a Törvényt és az Evangélium ellen elkövetett bűnt?

E szavak után mindketten álomba merültek. Utoljára töltötték együtt az éjszakát. Másnap az ismeretlen Szoszisztratosz áldásával útnak indult. Mondanom sem kell, hogy megnyerő külseje ellenére az állítólagos zarándok maga volt a Sátán.

A gonosz terve rafinált volt. Attól az estétől kezdve a szent lelkét egyetlen aggodalom gyötörtc. Megkeresztelni a sóbálványt, kiszabadítani megláncolt lelkét! Erre kötelezte az irgalom, ezt diktálta az értelem. Hónapokig tartó küzdelem után a szerzetesnek látomása támadt. Egy angyal jelent meg álmában, és azt parancsolta, végezze el a szertartást.

Szoszisztratosz három napig imádkozott, és böjtölt, majd a negyedik nap reggelén, akácfabotjára támaszkodva, elindult a Jordán mellett futó ösvényen, a Holt-tenger felé. Az út nem lett volna hosszú, de fáradt lábai alig vonszolták, így két álló napig gyalogolt. A hűsége galambok, mint rendesen, most is megetették, ő pedig sokat, és mély átéléssel imádkozott, döntése ugyanis rendkívüli módon megviselte. Végül, amikor lábai már cserben hagyták volna, szétnyíltak a hegyek, és előtűnt a tó.

Az elpusztított városok csontvázaik enyészetnek indultak. Néhány üszkös kőnél már alig maradt több: árkád-darabok, bitumenné szilárdult, sómarta vályogtégla-sorok... A szerzetes alig nézett a maradványokra, igyekezett kikerülni őket, nehogy beszennyezzék a lábát. Egyszer csak egész öreg testében remegni kezdett. Dél felé, már a romokon túl, a hegyek egyik hajlatában, ahonnan a törmelékek alig látszóttak, megpillantotta a szobor körvonalát.

Kőpalástja alatt, amelyet kikezdett az idő, magas volt és vékony, mint egy kísértet. A fehéren izzó nap áttűzesítette a sziklákat, tükröként csillogtatta a terebintek leveleit borító sóköpenyt. A déli verőfényben úgy tűnt, mintha a bokrok ezüstből lennének. Az égen egyetlen felhő sem látszott. A keserű vizek szokásuk szerint mozdulatlanok voltak. Amikor feltámad a szél, a zárandók szerint, hallani felettük a városok szellemeinek panaszatát.

Szoszisztratosz közelebb ment a szoborhoz. Az utazónak igaza volt. Langyos nedvesség borította az arcát. A kővel benőtt fehér szemek, fehér ajkak teljesen mozdulatlanok voltak, évszázados álomba dermedtek. Az életnek semmiféle jele nem látszott a sziklán. A nap évezredek óta ugyanolyan kérlelhetetlenül égette, a képmásnak mégis élnie kellett, hiszen izzadt! Rejtélyes álommal kristályosodott benne a bibliai rettegés. Egykor Jehova haragja sújtotta e lényt, a hús és a szikla ijesztő keverékét. Vajon nem vakmerőség megzavarni az álmát? Vajon az elátkozott asszony bűne nem hullik-e vissza az esztelenre, aki megkísérli megváltani? Bűnös bolondság felzavarni a rejtélyt, talán pokoli kísértés. Szoszisztratosz szorongó szívvel térdelt imára egy liget árnyékában...

Hogy hogyan zajlott le a szertartás, nem fogom elmondani nektek. Elég, ha annyit tudtok, hogy amikor a szentelt víz a szoborra hullott, a só lassan oldódni kezdett, és a remete egy nőt pillantott meg. Vénséges vén volt, mint az örökkévalóság, szörnyű rongyok borították, hamuszürkén, véznán reszketett az évszázadok súlya alatt. A szerzetes, aki a démonnal is bátran nézett szembe, megrémült a látványtól. A kárhozott nép kelt életre benne. Ezek a szemek látták a tüzes kénesőt, amelyet Isten haragja zúdított a gyalázatos városokra; ezeket a rongyokat Lót tevéinek szőréből szőtték; ezek a lábak az Örökkévaló tűzének hamuját taposták! És az ijesztő asszony beszélni kezdett ósrégi hangján.

Nem emlékezett semmire. Egyedül a tűzvész derengett neki, borzongató érzés fogta el a tenger látványától. Lelkében zűrzavar dúlt. Sokáig aludt, álma sötét volt, mint a sír. Szenvedett – bár nem tudta, miért – e lidércnyomásos öntudatlanságban. A szerzetes megmentette. Ezt érezte. Ebben az egyben volt biztos, mióta újra látott. A tenger... a tűzvész... a tragédia... az égő városok... mindez a halál látomásává mosódott össze. Már halni készült. Mégis megmenekült. A szerzetes mentette meg!

Szoszisztratoszt remegés rázta. A pupillája vörös lánggal izzott. A múlt semmivé lett benne, mintha tüzes szél seperte volna ki a lelkét. Egyetlen gondolat töltötte be a tudatát: *Lót asszonya áll előtte!* A nap a hegyekre hanyatlott. A horizonton bíbor tüzek égtek. A végzetes napokat idézte lobogásuk. Mintha újra eljött volna a büntetés, másodszor tükröződve a keserű tó vizén. Szoszisztratosz századokat hátrált az időben. Emlékezett. Neki is szerepe volt a tragédiában. Ezt a nőt pedig... ismerte!

Szörnyű aggodalom égette a húsát. A nyelve mozgott, a halálból visszatért, kísérteties nőalakhoz fordult:

- Egyetlen kérdésre válaszolj, asszony.
- Mondd... kérdezz...
- Felelni fogsz?
- Kérdezz csak, hiszen megmentettél!

Az anakoréta szeme csillogott, mintha a hegyeket lángba borító ragyogás az ő tekintetében összpontosult volna.

– *Mondd, asszony, mit láttál, amikor visszafordultál?*

Aggodalomtól elcsukló hang felelt:

- Jaj, ne... Elohimre, ne akard tudni!
- Mondd el, mit láttál!
- Nem tudom! Nem akarom!
- Megmentettelek.
- Nem... nem...

A nap most már teljesen lenyugodott.

– Beszélj!

Az asszony közelebb lépett; a hangja, mintha poros lett volna, időnként elcsuklott, megbicsaklott, elhalt.

– A szüleid hamvaira kérlek...

– Beszélj!

A kísértet ekkor a cenobita füléhez hajolt, és egy szót sűgött bele. A döbbsz Szoszisztratosz, mint akit villám sújtott, egyetlen kiáltás nélkül, holtan esett össze. Imádkozunk a lelkéért Istenhez.